

УДК 811.111–112'37'42

ЕВРИСТИКА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ СТУДІЙ У МІКРОДІАХРОНІЇ: ЕКОНОМІЧНА КРИЗА В АНГЛОМОВНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ДИСКУРСІ ХХ СТОЛІТТЯ

Олійник Н. А.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

У статті викладено поетапний алгоритм дослідження економічної кризи як лінгвокультурного концепту, актуалізованого в англomовному економічному дискурсі. Алгоритм зумовлений термінологізованим характером імені концепту (словосполучення “economic crisis”) та синкретичними поняттєво-ціннісним та образно-ціннісним складниками.

Ключові слова: діахронічне варіювання, економічна криза, концепт, концептуальна метафора, лінгвокогнітивний підхід, пропозиційні схеми.

Олейник Н. А. Эвристика концептуальных исследований в микродиакронии: экономический кризис в англоязычном экономическом дискурсе XX века. В статье представлен поэтапный алгоритм исследования экономического кризиса как лингвокультурного концепта, актуализированного в англоязычном экономическом дискурсе. Алгоритм обусловлен терминологизированным характером имени концепта (словосочетание “economic crisis”) и синкретическими понятийно-ценностным и образно-ценностным компонентами.

Ключевые слова: диахроническое варьирование, концепт, концептуальная метафора, лингвокогнитивный подход, пропозиционные схемы, экономический кризис.

Oliynyk N. A. Heuristics of micro-diachronic concept studies: economic crisis in the 20th century English economic discourse. The article lays out a stepwise study algorithm of the linguo-cultural concept economic crisis in the English economic discourse. The algorithm is determined by a terminized name of the concept – word combination “economic crisis” and syncretic notional-evaluative and image-evaluative components motivated by negatively evaluated properties “change” and “maximal”. The name of the concept is viewed as the centre of its conceptual network.

Key words: cognitive linguistic study, concept, conceptual metaphor, diachronic variation, economic crisis, propositional schemas.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасна глобальна соціально-економічна криза привертає увагу дослідників до проблем «кризової свідомості» в суспільстві та сприяє формуванню відповідної філософії та психології кризи: вся епоха ХХ століття пройшла під знаком кризи західної цивілізації, викликаючи різноманітні культурні, економічні та політичні проблеми, створивши «кризовий соціум», загостривши «кризову свідомість» в суспільстві. Сучасна глобальна криза економіки 2007–2010 рр., торкаючись різних сторін життя, приймає все нові форми, що обумовлює необхідність усвідомлення її місця в англomовній картині світу та її генезису в порівнянні з періодом Великої депресії 1929–1933 рр.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепт ЕКОНОМІЧНА КРИЗА є об'єктом дослідження лінгвістичних студій на матеріалі германських, романських і слов'янських мов в аспектах стилістики, когнітивної й прагмалінгвістики [10–12; 15; 17], результатом яких стає визначення поняття КРИЗА як складного негативно оціненого семантичного утворення [13]. Однак невирішеність питань змісту, структури та історичного варіювання кон-

цепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА зумовлює необхідність їх вивчення та розробки відповідної методології із застосуванням сучасних лінгвокогнітивних методів аналізу.

Актуальність статті зумовлена необхідністю розробки такого алгоритму дослідження лінгвокультурного концепту, який забезпечить послідовне вивчення мовних засобів вираження, когнітивних механізмів та дискурсивної актуалізації концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА як прояву розвитку людини, її картини світу й мови.

Метою статті є розробка алгоритму динамічного моделювання та аналізу когнітивних властивостей лінгвокультурного концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА в діахронії з урахуванням специфіки його ціннісного, поняттєвого та образного складників.

Об'єктом дослідження виступає концепт ЕКОНОМІЧНА КРИЗА, реалізований лексичними засобами в англomовному економічному дискурсі ЗМІ 1930-х рр. і 2000-х рр., а **матеріалом** слугує 90 лексем – прямих номінацій концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА, включаючи термінологічні одиниці, відібрані зі словників, тезаурусів англійської мови та економічного дискурсу ЗМІ – економічних інформаційно-аналітичних статей у сучасних англomовних періодичних виданнях The Economist, The Financial Times, The New York Times 2007–2010 рр. та періоду 1929–1933 рр.

Методика аналізу концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА спирається на положення когнітивно-дискурсивної парадигми, зумовлена його метою й матеріалом та включає етимологічний аналіз, аналіз словникових дефініцій і компонентний аналіз, контекстний аналіз, метод польового моделювання, методику семантики лінгвальних мереж, когнітивне мапування, діахронічне зіставлення характеристик концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА в різні історичні періоди, елементи кількісного аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Когнітивно-дискурсивний підхід, заснований на принципі конструювання значення в конкретних ситуаціях дискурсу, акцентує як *історичність* дискурсу («фрагмента історії» за М. Фуко), так і концепту: категоризація певного об'єкта або ситуації здійснюється стосовно певної «точки відліку» [6, 522]. З іншого боку, концепт реалізується в мові, закріплюється в картині світу й актуалізується в дискурсі на підставі світосприйняття й світорозуміння певного історичного періоду, що зумовлює історичне варіювання ЕКОНОМІЧНА КРИЗА в дискурсі 1930-х рр. і 2000-х рр. – періодах найбільш глобальних криз Нового часу.

У мовній картині світу місцем побутування концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА визначаємо концептосферу ЕКОНОМІКА, враховуючи специфіку, задану класифікатором *economic (adj.)* у складі імені концепту – словосполученні "economic crisis". Саме приналежність концепту до економічної терміносистеми зумовлює специфіку змісту, структури та мовних засобів його об'єктивації. Водночас соціально-економічна приналежність та значущість концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА для суспільства свідчить про те, що це – універсальний лінгвокультурний концепт – «колективне змістове ментальне утворення, що фіксує своєрідність відповідної культури» [5, 29]. Такий концепт тлумачиться як «квант пережитого досвіду» та має понятійний, образний і ціннісний складники [2, 90–92; 5].

Комплексність і послідовність дослідження концепту забезпечені алгоритмом із семи етапів, де на першому етапі встановлюємо етимологічну основу й еволюцію значень опорного компонента імені концепту – лексеми *crisis (n.)*, внутрішню форму та архетипи, що беруть участь у концептуалізації поняття ЕКОНОМІЧНА КРИЗА. За Ю. С. Степановим до етимологічного шару концепту входить етимон *crisis (n.)* та внутрішня форма «переломний момент», що мотивує семантичні трансформації концепту.

Економічна криза, як і «кожне економічне явище, має психологічний аспект» [14, 125] та відноситься до подій, які філософською мовою називають екзистенційними: «бізнесмен, який пройшов повний економічний цикл, що випробував і ейфорію успіху і тяжкість раптового краху планів, на багато дивиться по-іншому. Переоцінка деяких цінностей відбувається обов'язково» [1, 91]. Отже, економічна криза супроводжується перепадом психологічного стану суспільства від оптимізму до песимізму й паніки [14, 127], тому предконцептуальна основа ЕКОНОМІЧНА КРИЗА розкривається за допомогою

психологічних архетипів К. Г. Юнга: «досвід буття, згущений у типи», «образи колективного несвідомого» [16, 487]. Вони активують негативний «емоційний досвід» людини в період кризи: ТІНЬ (прагнення до наживи і страх злиднів – причини кризи), САМІСТЬ (інтегративна діяльність, націлена на відновлення цілісності економіки), ВОДА (очищення/відродження), ТРАНСФОРМАЦІЯ (зміна), АНІМА й АНІМУС (передвісники змін). Ці архетипи зумовлюють спільні для представників певного культурно-історичного середовища ознаки концепту й беруть участь у формуванні метафоричних і метонімічних концептуальних схем.

На другому етапі виявляємо семантичні ознаки імені концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА – терміна-словосполучення "economic crisis", для чого за допомогою компонентного аналізу будуємо концептуальну мережу полісеманта *crisis (n.)*, яка упорядкована пропозиційними схемами класифікації, каузації, подібності (за методикою семантики лінгвальних мереж С. А. Жаботинської [3]) та встановлюємо домени, стосовно яких профілюються його значення: домени МЕДИЦИНА (субдомени ХВОРОБА та ПСИХІЧНИЙ СТАН); ЕКОНОМІКА (субдомени ВИРОБНИЦТВО, ФІНАНСИ, ТОРГІВЛЯ); ПОЛІТИКА, ЛІТЕРАТУРА, АСТРОНОМІЯ [7, 79].

На третьому етапі за даними аналізу словникових дефініцій окреслюємо простір номінацій концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА – «упорядковану сукупність мовних засобів, що об'єктивують концепт» [9, 66], який побудовано у два етапи: спочатку моделюємо лексико-семантичне поле "Economic crisis" за даними економічних словників і тезаурусів як основу для побудови номінативного поля концепту, а потім систематизуємо його найбільш частотними номінаціями – словами й словосполученнями з відповідними семами, визначеними в ЛСП за методикою І. А. Стерніна [9, 66]. Це дає змогу виділити в структурі номінативного поля не тільки прямі номінації концепту і його синоніми, але й номінації різновидів денотата концепту (гіпонімів) – «найменування окремих ознак концепту, що виявляються в різних ситуаціях» [9, 123] та його контекстуальні асоціації.

ЛСП "Economic crisis" структуровано трьома мікрополями: мікрополе "Unstable economic situation" (гіперсема «нестабільна економічна ситуація»); мікрополе "Economic decline" (гіперсема «зниження економічної діяльності»); мікрополе "Economic depression of the 1930s" (гіперсема «економічна депресія 1930-х рр.»). Розширення цих мікрополів специфіковано семами дейктичних і якісних ознак словосполучення "economic crisis" і його синонімів: «період», який характеризується «падінням ВВП», «спадом виробництва», «нестачею грошових ресурсів», «зростанням безробіття» та «підвищенням/падінням цін» через «інфляцію/дефляцію» [20–22].

Структура номінативного поля неоднорідна і організована за принципом «центр – периферія». Центр поля складають значення «нестабільна економічна ситуація», «спад економічної діяльності», «значуща подія»; на периферії поля знаходяться значення «порушення функцій», «нестача», «занепо-

коєння», «небезпечна ситуація», «скрутний стан», «безлад», «подія», «переломний момент», а також «зміна до гіршого», «кульмінаційний момент», на базі яких можна виділити когнітивні ознаки концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА.

Нарешті, на четвертому етапі ми переходимо від змісту значень до змісту концептів в ході когнітивної інтерпретації, «без якого дослідження залишається в рамках лінгвістичної семантики» [9, 15]. Застосування когнітивної операції категоризації до виділених раніше диференціальних семантичних ознак номінативного поля “Economic crisis” дає змогу уявити когнітивну структуру номінацій концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА у вигляді узагальнених понять, підбиваючи їх «під такі об’єднання» [2, 45–46] – сукупність концептів, які взаємодіють у його межах за буттєвою, ідентифікаційною схемами та схемою акціональної дії, і пояснити способи формування різних смислів на функціональному рівні [8, 33]. Ступінь актуалізації (частотність у %) і варіативність когнітивної структури визначає актуальність тієї чи іншої ознаки в певний історичний період і дає змогу встановити еволюцію понятійно-ціннісної складової концепту в діахронії [7, 106].

На п’ятому етапі відповідно до методики семантики лінгвальних мереж С. А. Жаботинської [3, 58] моделюємо інформацію, яка активується ім’ям концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА – словосполученням *economic crisis* у вигляді мережевої моделі, конституюваної базисними пропозиційними схемами. Використовуючи концепцію схеми – «укоріненого в мисленні зразка досвіду» [19, 78], визначаємо «фундаментальні понятійні структури, які використовуються <...> мисленням як інструмент для обробки інформації», структуруючи тим самим зміст і зв’язки всередині концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА, які виявляються за принципом «ітерації – багаторазового повторення одних й тих ж самих пропозиційних схем, взятих в різних співвідношеннях і взаємозв’язках» [4, 12]. Така методика дає змогу «тематично упорядкувати логічні предикати на основі базисних пропозиційних схем і побудувати мережеву концептуальну модель» [3, 62], не тільки упорядкувати варіативні зв’язки всередині концепту, але й виявити нові, приховані відносини, що лежать в основі метафори й метонімії.

В узагальненому вигляді зміст концепту постає як мережева модель, конституювана базисними пропозиційними схемами та трактується таким чином: (1) суспільство має економіку, яка (2) зазнає економічної кризи (3) через певні причини; економічна криза як (4) певний стан економіки (5) має свої складові, (6) включає певні фази й події, (7) відбувається в певному місці (8) в певний час; вона (9) наділена якісними характеристиками, (10) виявляє динаміку розвитку, (11) впливає на суб’єкти та об’єкти економічної діяльності та (12) спричиняє певні наслідки; (13) одну економічну кризу можна порівняти з іншою; (14) суспільство впливає на економічну кризу за допомогою превентивних заходів; (15) економічна криза метафорично осмислюється і (16) може одержати власне ім’я, що відображає її різні (неметафоричні й метафоричні) ознаки.

На шостому етапі визначаємо образно-ціннісні характеристики концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА в економічному дискурсі. Описуємо й систематизуємо когнітивні кореляти, що утворюють діапазон когнітивних метафор концепту та встановлюємо його метонімічні й метафтонімічні моделі в окремі історичні періоди. Так, діапазон історично сталих корелятів когнітивної метафори концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА охоплює 8 доменів: ОБ’ЄКТ У ПРОСТОРИ (субдомени РУХ, КОНТЕЙНЕР); МЕДИЦИНА, НАДЗВИЧАЙНА СИТУАЦІЯ (субдомени СИТУАЦІЯ ПРИРОДНОГО/ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ); ВІЙСЬКОВІ ДІЇ, ЖИВИЙ ОРГАНІЗМ (субдомени ЛЮДИНА, ТВАРИНА, РОСЛИНА); АРТЕФАКТ (субдомен АРХІТЕКТУРА, АСТРОНОМІЯ, ХАРЧУВАННЯ); ТЕХНІКА, КУЛЬТУРА (субдомени ЛІТЕРАТУРА, ТЕАТР, РЕЛІГІЯ).

У дискурсі кожного періоду виділяються метонімічні моделі концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА (домени ПОЧУТТЯ, КОЛІР, СИМВОЛ), засновані на суміжності різних фрагментів КС: відносини домен – субдомен, метонімізація вихідного значення, в межах одного домену – частина як ціле й метафтонімічні номінації – процесу, що об’єднує метафору й метонімію (термін Л. Гуссенса [18]). Домінантними історично сталими є метафтонімічні моделі, побудовані за схемою «метонімія + метафора»: ПОЧУТТЯ/ЕМОЦІЯ замість ЕКОНОМІЧНА КРИЗА + метафора ЕКОНОМІЧНА КРИЗА є ПЕЧАЛЬ/ДЕПРЕСІЯ: *Depression again overhangs* (FT, 1931 p.); ЧОРНИЙ КОЛІР замість ЕКОНОМІЧНА КРИЗА + метафори ЕКОНОМІЧНА КРИЗА є ТЬМА: *the gloom that has hung over markets* (ECNM, 1929 p.); ЧОРНИЙ ДЕНЬ ТИЖНЯ: *welcome back to Black Monday* (NYT, 2009 p.); СИМВОЛ замість ЕКОНОМІЧНА КРИЗА + метафори ЕКОНОМІЧНА КРИЗА є ЗАГИБЕЛЬ: *world's end, apocalypse, whirling vortex of doom* (NYT, 2008 p.); ПРИРВА: *the economy seems to be on the edge of the abyss* (NYT, 2008 p.).

На сьомому етапі зіставляємо характеристики поняттєво-ціннісного та образно-ціннісного складників концепту в економічному дискурсі англомовних ЗМІ періоду Великої депресії ХХ століття й сучасної глобальної кризи, виявляємо діахронічні сталі та змінні засоби прямої і непрямої номінації концепту, а також тенденції їх історичного розвитку в сучасній мові й сучасному дискурсі порівняно з періодом 1930-х рр.

Когнітивна структура концепту впорядкована історично сталими концептами СПАД (розширення: КУЛЬМІНАЦІЯ, ЗМІНА), НЕСТАБІЛЬНА СИТУАЦІЯ (розширення: ПОРУШЕННЯ ФУНКЦІЙ, НЕСТАЧА, ТРУДНІСТЬ, НЕБЕЗПЕКА, ЗАНЕПОКОСННЯ), ПЕРЕЛОМНИЙ МОМЕНТ та історично варіативними концептами БЕЗЛАД, ЗНАЧУЩА ПОДІЯ, ВИПАДОК, які з’являються в дискурсі 2000-х рр. Розвиток концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА виявляється у зміні ступеня проміантності його окремих ознак в різні історичні періоди: проміантність концепту СПАД історично зменшується, а НЕСТАБІЛЬНА СИТУАЦІЯ зростає; збільшується набір і частотність термінологічних номінацій концепту.

В актуалізації образно-ціннісних ознак концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА в економічному дискурсі історично домінує метафорична модель ЕКОНОМІЧНА КРИЗА є РУХ ВНИЗ та метонімії КОЛІР/ПОЧУТТЯ/СИМВОЛ замість ЕКОНОМІЧНА КРИЗА. Історичною змінною стає нова, побудована на базі метонімії метафора 2000-х років: ЕКОНОМІЧНА КРИЗА є ЧЕРВОНІ ЧОРНИЛА: *the credit crunch plunged the overheated Icelandic economy deep into the red* (GrDn, 2008 p.).

Діапазон метафор концепту включає корелятивні домени ОБ'ЄКТ У ПРОСТОРИ, НАДЗВИЧАЙНА СИТУАЦІЯ, МЕДИЦИНА, ВІЙСЬКОВІ ДІЇ, ЖИВИЙ ОРГАНІЗМ, ТЕХНІКА, КУЛЬТУРА, АРТЕФАКТ; метафоричний потенціал субдомени РУХ історично зменшується, а субдомени НАДЗВИЧАЙНА СИТУАЦІЯ ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ – зростає.

За частотністю перехресно мапованих концептів корелятивний субдомени РУХ має найвищий

метафоричний потенціал у дискурсі ХХ і ХХІ століть – 64,2% і 43,6%, актуалізований базовою метафоричною моделлю обох періодів – ЕКОНОМІЧНА КРИЗА є РУХ ВНИЗ, частотність якої стабільно домінує і суттєво зменшується в сучасному дискурсі з 38,7% до 26,1%.

Всупереч загальним асоціаціям ВЕРХ = ДОБРЕ, НИЗ = ПОГАНО, у концептосфері ЕКОНОМІКА модель ЕКОНОМІЧНА КРИЗА є РУХ ВГОРУ також актуалізує негативну оцінку проявів і наслідків кризи: зростання цін, безробіття тощо: *the cost of borrowing soared for many companies* (NYT, 2009 p.).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Наведений алгоритм уможливило проведення комплексного дослідження лінгвокультурних концептів з термінологізованим ім'ям та відкриває перспективи для застосування запропонованої методики когнітивного діахронічного аналізу в подальших міжкультурних зіставних дослідженнях лінгвокультурних концептів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гринин Л. Е. Психология экономических кризисов / Л. Е. Гринин // Историческая психология и социология истории. – 2009. – Т. 2, № 2. – С. 75–99.
2. Краткий словарь когнитивных терминов / [Е. С. Кубрякова, В.З. Демьянков, Ю.Г. Панкрац, Л.Г. Лузина]. – М. : Филол. ф-т МГУ им. М.В. Ломоносова, 1996. – 245 с.
3. Жаботинская С. А. Имя как текст: концептуальная сеть лексического значения (анализ имени эмоции) / С. А. Жаботинская // Когниция, коммуникация, дискурс : междунар. электрон. сб. науч. ст. – 2013. – № 6. – С. 47–76. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/home>.
4. Жаботинская С. А. Лингвокогнитивный подход к анализу номинативных процессов / С. А. Жаботинская // Вестник Харьков. нац. ун-та имени В. Н. Каразина. – 2010. – № 928. – С. 6–20.
5. Иная ментальность / [В. И. Карасик, О. Г. Прохвачёва, Я. В. Зубкова, Э. В. Грабарова]. – М. : Гнозис, 2005. – 352 с.
6. Кубрякова Е. С. Язык и знание: на пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е. С. Кубрякова. – М. : Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.
7. Олейник Н. А. Концепт ЕКОНОМІЧЕСКИЙ КРИЗИС в англоязычном экономическом дискурсе 1930-х и 2000-х гг. : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / Н. А. Олейник ; Харьков. нац. ун-т имени В. Н. Каразина. – Х., 2015. – 245 с.
8. Олійник Н. А. Концепт ЕКОНОМІЧНА КРИЗА в англomовному економічному дискурсі 1930-х і 2000-х рр. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Н. А. Олійник ; Харків. нац. ун-т імені В.Н. Каразіна. – Х., 2015. – 20 с.
9. Попова З. Д. Семантико-когнитивный анализ языка : [монография] / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : Истоки, 2007. – 250 с.
10. Прокофьева Т. А. Концепт «кризис» в современном политическом дискурсе : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.01 «Русский язык» / Т. А. Прокофьева. – СПб., 2006. – 24 с.
11. Руснак К. С. Метафорична концептуалізація економічної кризи в мові сучасної української преси / К. С. Руснак // Наукові записки. Сер. : «Філологічна». – 2012. – Вип. 23. – С. 145–147.
12. Синеева Т. А. Когнитивные модели экономической метафоры во французском медийном дискурсе : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.05 «Романские языки» / Т. А. Синеева. – Челябинск, 2007. – 186 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/kognitivnye-modeli-ekonomicheskoi-metafory-vo-frantsuzskom-mediinom-diskurse>.
13. Степанова Н. В. Англоязычные экономические медиатексты кризисного периода: когнитивно-дискурсивный анализ : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / Н. В. Степанова. – СПб., 2014. – 20 с.
14. Хаберлер Г. Процветание и депрессия. Теоретический анализ циклических колебаний / Г. Хаберлер. – Челябинск : Социум, 2005. – 474 с.
15. Цонева Л. Концепт «КРИЗИС» в болгарском и русском медийном дискурсе : [монография] / Л. Цонева. – Велико Търново : Ивис, 2012. – 216 с.
16. Юнг К. Г. Психологические типы / К. Г. Юнг. – М. : Университетская книга, АСТ, 1996. – 714 с.
17. Cortés de los Ríos M.E. Cognitive Devices to Communicate the Economic Crisis: an analysis through covers in the Economist / M.E. Cortés de los Ríos // Ibérica. – 2010. – № 20. – Revista de la Asociación Europea de Lenguas para Fines Específicos. – P. 81–106.
18. Goosens L. Metaphonymy: the Interaction of Metaphor and Metonymy in Expressions for Linguistic Actions / L. Goosens // Cognitive Linguistics. – 1990. – Vol. 1–3. – P. 323–340.

19. Kemmer S. Schemas and lexical blends / S. Kemmer // *Motivation in language: Studies in honour of Gunter Radden*; [ed. by S. Kemmer, H. Guykens, T. Berg, R. Dirven, K.U. Panther]. – N.Y., 2003. – P. 69–97.
20. Business Dictionary.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.businessdictionary.com/definition/financial-crisis.html>.
21. Encyclopedia Britannica // Encyclopædia Britannica Inc. – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.britannica.com>.
22. Online Dictionary / Thesaurus [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.memidex.com/economic-crisis>.